

Maria Zielińska-Durda

Badania archeologiczne na cmentarzysku kultury łużyckiej w Zaslawiu pow. Sanok w roku 1969

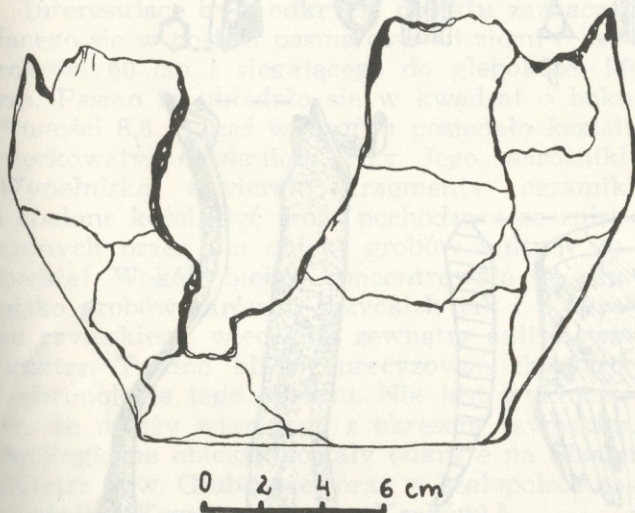
W roku 1954 w czasie prowadzenia prac związanych z budową ujęcia wodnego dla osiedla robotniczego Sanockiej Fabryki Autobusów w Zaslawiu pow. Sanok odkryto cmentarzysko kultury łużyckiej. Znalezione dwustożkowate naczynie barwy ceglasto-beżowej, wewnątrz którego znajdowały się kości i przedmioty brązowe. Naczynie to znajduje się w zbiorach Muzeum Historycznego w Sanoku (Ryc. 1), przedmioty brązowe zaginęły.

Stanowisko położone jest w obrębie parceli należącej do SFA, zlokalizowane na cyplowatym wzniesieniu, częściowo zalesionym i porośniętym krzewami, dość stromo opadającym

w kierunku zachodnim. Dłuższa oś cypla usytuowana jest na linii W—E. Znaczna część stanowiska została zniszczona w trakcie budowy dwu zbiorników betonowych o łącznej średnicy około 25 m.

W sierpniu 1969 r. rozpoczęto prace wykopaliskowe finansowane przez Muzeum Okręgowe w Rzeszowie. Dokładnych informacji dotyczących miejsca znalezienia zabytków udzielił mgr inż. T. Żurowski. W zachodniej części wzniesienia założono dwa wykopy. Pierwszy o wymiarach 5×5 m wytyczono na krawędzi stromo opadającego zbocza, w najbliższym sąsiedztwie zbiorników, drugi również o wymiarach 5×5 m zlokalizowano poniżej na zboczu wzniesienia, a trzeci o wymiarach 2×1 m w pobliżu miejsca odkrycia zabytków. W wykopach stwierdzono żółtą, gliniasto-piaszczystą ziemię z dużą zawartością średnich i drobnych kamieni, stanowiącą nasyp wokół zbiorników (wg informacji uzyskanych od pracownika SFA ob. L. Grzybowskiego miąższość nasypu wynosi ponad 4,5 m). We wschodniej części wzniesienia założono 5 wykopów kontrolnych w celu ustalenia zasięgu nasypu. Poza zasięgiem nasypu, na działce pracowniczej należącej do SFA, a której użytkownikiem jest ob. R. Ligęza przeprowadzono dwa rowy kontrolne długości 50 m. Pod warstwą orną znajdował się całec.

Na przebadanym terenie nie stwierdzono występowania zabytków. Prawdopodobnie cmentarzysko zniszczono zupełnie w czasie prowadzonych tu prac ziemnych, które rozpoczęto jeszcze przed wojną, a może znajdowały się tu jedynie pojedyncze groby.

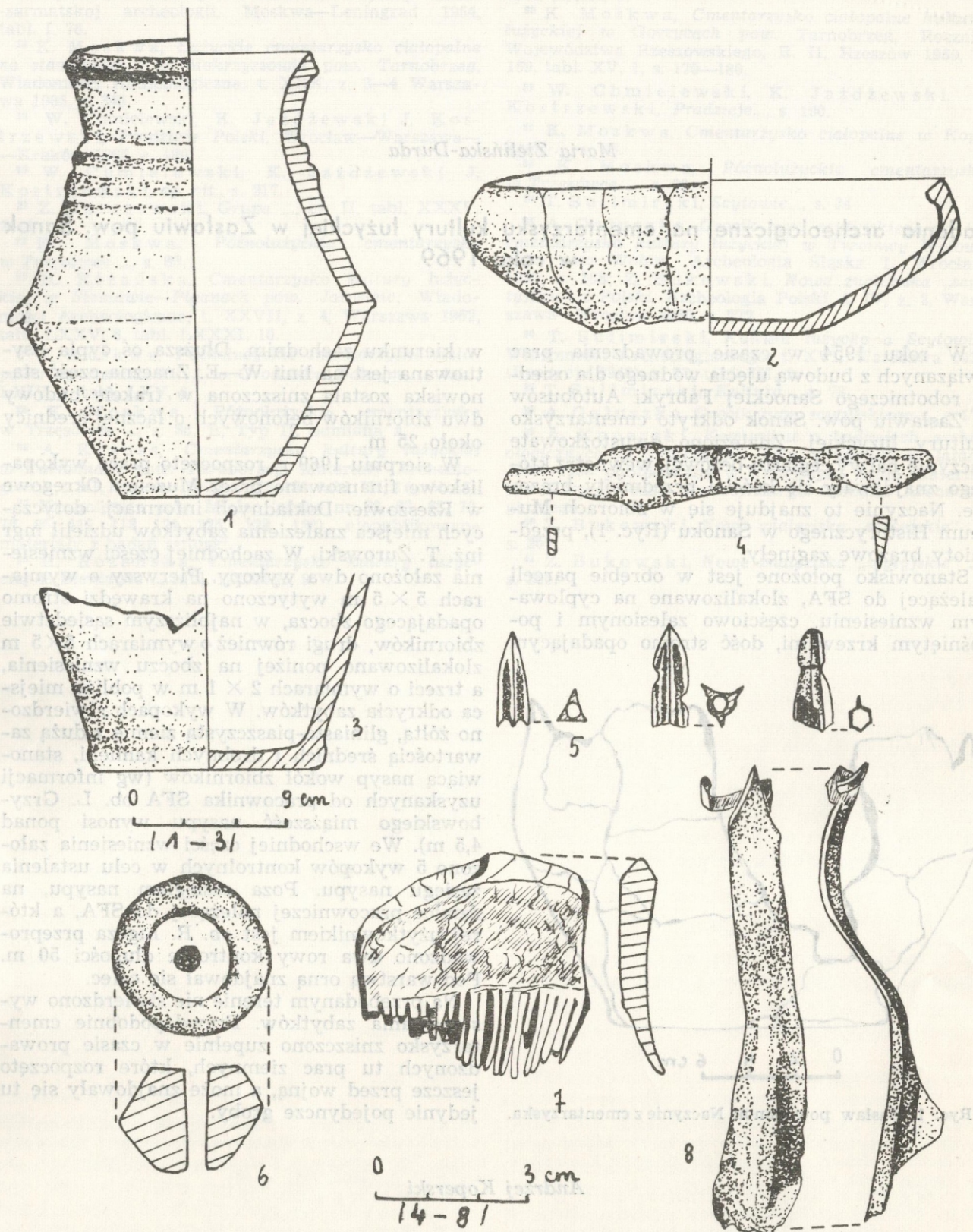
Ryc. 1. Zaslaw pow. Sanok. Naczynie z cmentarzyska.

Andrzej Koperski

Komunikat o badaniach archeologicznych w Trójczycach pow. Przemyśl w latach 1968-1969¹

W latach 1968—1969 Dział Archeologiczny Muzeum Ziemi Przemyskiej w Przemyślu kontynuował podjęte w 1967 roku prace wykopa-

liskowe na terenie cmentarzyska prehistorycznego w Trójczycach pow. Przemyśl. Badania finansowało Muzeum Okręgowe w Rzeszowie.

Tabl. I. Trójczyce pow. Przemyśl, stan 1. Grób 101: 1 — popielnica, 2 — misa (nakrywka); Grób 102: 3 — partia przydenna naczynia, 4 — nożyk żelazny, 5 — trzy brązowe grociki scytyjskie; Grób 104: 6 — prześlik gliniany; Grób 109: 7 — grzebień rogowy; Grób 110 (?): 8 — kabłąk zapinki.

Pracami kierował mgr Andrzej Koperski. Eksplorowano obszar położony w niższej partii cmentarzyska, na południe od terenu badanego w 1967 roku.

W 1968 roku przebadano obszar 175 m² odkrywając 88 grobów oraz kilkadziesiąt skupisk materiału ceramicznego. Groby występowały w warstwie ziemi ornej, co spowodowało ich poważne zniszczenie. Większość popielnic zachowała się tylko w partiach przydennych. Stwierdzono także, iż odkryte groby kultury łużyckiej są niekiedy uszkodzone przez nawarstwiające się na nie groby z okresu rzymskiego. Na badanym cmentarzysku groby popielnicowe występowały w większości, zaś sporadycznie groby jamowe. Ponadto odkryto mocno zniszczony grób szkieletowy z okresu rzymskiego, z zachowaną czaszką, w pobliżu której znaleziono żelazny grot oszczepu i dwa naczynia gliniane.

Materiał archeologiczny reprezentowany był głównie przez ceramikę. Licznie m. in. występowały fragmenty naczyń z dziurkami pod krańcami, co pozwala łączyć odpowiednie groby z grupą tarnobrzeską kultury łużyckiej. Dla tych zespołów charakterystyczne były również inne zabytki jak brązowe szpile i zwoje, gliniane prześliki, liczne odłupki i wióry krzemienne. Wśród ceramiki z okresu rzymskiego przeważała ceramika kuchenna, tylko nielicznie występowała ceramika gładzona koloru czarnego. Z okresu rzymskiego pochodzą brązowe zapinki m. in. typu oczkowatego, oraz zabytki żelazne: grot oszczepu, okucie, sprzączka, nożyki, a także gliniane prześliki.

Interesujące było odkrycie obiektu zaznaczającego się w postaci pasma czarnej ziemi o szerokości 60 cm i sięgającego do głębokości 90 cm. Pasma to układało się w kwadrat o boku długości 8,6 m, zaś w profilu posiadało kształt nieckowaty. Odsłonięto trzy jego narożniki. Wypełnisko zawierało fragmenty ceramiki i spalone kości, być może pochodzące ze zniszczonych przez ten obiekt grobów kultury łużyckiej. Wokół obiektu koncentrowało się skupisko grobów zarówno łużyckich jak i z okresu rzymskiego, więcej na zewnątrz aniżeli wewnątrz. Trudno bliżej sprecyzować charakter i chronologię tego obiektu. Nie jest wykluczone, że należy wiązać go z okresem rzymskim. Analogiczne obiekty zostały odkryte na Śląsku (Kietrz pow. Głubczyce) oraz w Małopolsce zachodniej (Kryspinów pow. Kraków)².

W 1969 roku przebadano teren o powierzchni około 220 m², odkrywając jedynie 10 grobów, które oznaczono nr 101—110. Badaniami objęto

obszar najniżej położony, gdzie głównie koncentrowały się groby z okresu rzymskiego. Przebadano także rejon pomiędzy częścią eksplorowaną w 1967 i 1968 roku, gdzie natrafiono na dwa zniszczone groby kultury łużyckiej. Groby te zalegały bardzo płytko, co było przyczyną ich zniszczenia. Wyróżniono kilka skupisk ceramiki oraz znaleziono zabytki luźne, które pochodzą ze zniszczonych przez orkę grobów.

Groby kultury łużyckiej reprezentowały typ popielnicowy, natomiast z okresu rzymskiego oprócz popielnicowych wystąpiły groby jamowe.

Materiał kultury łużyckiej to: naczynie dwustozłkowate z listwami i guzkami (Tabl. I, 1), misa (Tabl. I, 2) oraz zespół zabytków z grobu 102: partia przydenna naczynia (Tabl. I, 3), nożyk żelazny (Tabl. I, 4) i trzy brązowe grociki typu scytyjskiego (Tabl. I, 5). Poza zespołami grobowymi znaleziono wióry i odłupki krzemienne.

Z okresu rzymskiego pochodzą zabytki znalezione w grobach, a mianowicie: prześlik gliniany (Tabl. I, 6), fragment grzebienia rogowego (Tabl. I, 7), kabłąk zapinki typu oczkowatego (Tabl. I, 8), drobne fragmenty przedmiotów z brązu i fragmenty ceramiki ze zniszczonych popielnic.

Badania w rejonie cmentarzyska pozwalają wstępnie wysunąć następujące przypuszczenia:

- 1) Występują dwa cmentarzyska:
  - a) kultury łużyckiej położone w wyższej, północnej partii stanowiska,
  - b) z okresu rzymskiego ulokowane w niższej partii południowej.

Natomiast teren badany w 1968 r., mianowicie ćw. 7—13 jest obszarem zazębienia się wyżej wymienionych cmentarzysk.

- 2) W obrębie zasięgu przestrzennego na linii północ — południe obiekty grobowe występują na przestrzeni ponad stu kilkudziesięciu metrów.
- 3) Przyszłe badania będą miały na celu ustalenie zasięgu cmentarzyska w kierunku wschód — zachód.

W roku 1969 poczyniono również badania w celu zlokalizowania osad odpowiadającym poszczególnym cmentarzyskom. Badania powierzchniowe dały pozytywny rezultat. Na południe od cmentarzyska stwierdzono trzy stanowiska archeologiczne, przypuszczalnie osady prehistoryczne. Dalsze prace pozwolą na szczegółowe ich rozpoznanie i ustalenie współzależności z badanym cmentarzyskiem.

Przypisy:

¹ Ze względu na dużą ilość obiektów i materiału archeologicznego, którego szczegółowa analiza będzie przedmiotem osobnego opracowania, w celach sprawozdawczych ograniczam się do podania ogólnych da-

nych dotyczących badań prowadzonych w 1968 i 1969 r. ² Obiekty rowkowe z wymienionych stanowisk będą opublikowane w Sprawozdaniach Archeologicznych t. XXIV (w druku).